

V. BALKÁN KONFERENCIA

– A BALKÁN A VÁLTOZÓ NEMZETKÖZI TÉRBEN –

A konferencia ideje: 2022. november 18. (péntek)

A konferencia helye: A Nemzeti Közzolgálati Egyetem Ludovika Campusa

Közhangként szokott megjelenni, hogy a Balkán lóporos hordóként kerül definiálásra. Mivel világunk nagymértékben felgyorsult és számos tényező hat az itteni államok működésére és a politikusok döntéseire, ezért érdemesnek véljük a régió helyzetét elemezni a nemzetközi viszonyokban. Nemzetközi válságok sora teszi próbára a Balkán államainak stabilitását, kezdve a gazdasági kihívásoktól, a COVID-19 kezelésén át az orosz-ukrán háború kirobbanásáig, vagy akár a belső konfliktusok felerősödéséig. A nagyhatalmak mindig is fontos „játsszóteret” tartották a régiót, így befolyási övezetek alakultak ki itt is. A konferencián szeretnénk megvizsgálni, hogy milyen függési viszonyok alakultak ki, milyen forgatókönyveket tudunk felvázolni az egyes hatások nyomán, illetve mire számíthatunk a jövőben a nemzetközi viszonyok alakulásában.

Program:

Regisztráció: 9:00-9:15 Ludovika Főépület, II. emelet

Megnyitó: 9:15 – 9:20 Dr. Ördögh Tibor, ÁNTK-EUTT egyetemi docens, szervező

1. szekció: Nagyhatalmak a Balkánon

Idő: 9:20 - 10:30

Hely: Egyetemi Központi Könyvtár Perjés Géza Terem (Ludovika Főépület, II. emelet)

Szekcióvezető: Dr. Ördögh Tibor

Előadók:

Horváthné Varga Polyák Csilla

Tudományos segédmunkatárs, kutató (NKE, Kína-tanulmányok tanszék)

Szerbia négy nagyhatalom erőterében – különös tekintettel a kínai befolyásra

Teszary Miklós

Doktorandusz (ELTE, Kelet-európai történelem doktori program)

Kína térnyerése Montenegróban.

Felde András Bence

Doktorandusz (NKE, KDI)

Kína érdekérvényesítő politikája Montenegróban

Fodor Márk Jozsipovics

Ludovika Collegium hallgatója (NKE)

Izrael szerepe a Nyugat-Balkán politikai folyamataiban

Vita: 10 perc

Szünet: 15 perc (10:30-10:45)

2. szekció: Történelem

Idő: 10:45-12:00

Hely: Egyetemi Központi Könyvtár Perjés Géza Terem (Ludovika Főépület, II. emelet)

Szekcióvezető: Dr. Bíró László

Előadók:

- Dr. Szabó Szilárd** Adjunktus (DE, Politikatudományi és Szociológiai Intézet
Politikatudományi Tanszék)
*Bosznia-Hercegovina nemzetközi jogi és alkotmányjogi viszonya Ausztriához és
Magyarországhoz 1878 és 1918 között*
- Dr. Bíró László** Tudományos főmunkatárs (Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézet)
Német–szovjet rivalizálás a Balkánon, 1939–1941 Jugoszlávia szemszögéből
- Magdó János** Doktorandusz (NKE, KDI)
Magyar-román biztonsági kihívások a romániai forradalom évében
- Dr. Csapó Zsuzsanna** Egyetemi docens (NKE-ÁNTK, Nemzetközi Jogi Tanszék;
KRE-ÁJK, Nemzetközi Jogi Tanszék)
*Koszovó az Ukrajnával szembeni orosz agresszió fénytörésében – nemzetközi jogi
elemzés*
- Vita: 15 perc

Ebédszünet: 45 perc (12:00-12:45)

Ebédlehetőség: Ludovika Főépület és az Oktatási Központ étterme.

3. szekció: Bosznia-Hercegovina

Idő: 12:45-14:00

Hely: Egyetemi Központi Könyvtár Perjés Géza Terem (Ludovika Főépület, II. emelet)

Szekcióvezető: Prof. Dr. Juhász József

Előadók:

- Prof. Dr. Juhász József** Egyetemi tanár (ELTE-BTK, Történeti Intézet)
Bosznia-Hercegovina a 2022-es választások után
- Fülöp Dóra** Nemzetközi biztonság és védelempolitikai szakértő (NKE)
Az élet Dayton „után”? – Bosznia-Hercegovina politikai válsoága 2022-ben
- Rontó Martin** MA-hallgató (BCE, Politikatudományi mesterszak)
Demokratikus deficit a demokrácia érdekében (?)
- Csáki Lilla** BA-hallgató (NKE, nemzetközi biztonság- és
védelempolitikai alapszak)
Bosznia-Hercegovina – lépések az EU felé?
- Vita: 15 perc

Szünet: 15 perc (14:00-14:15)

4. szekció: Az orosz-ukrán háború hatása a Balkánon

Idő: 14:15-15:45

Hely: Egyetemi Központi Könyvtár Perjés Géza Terem (Ludovika Főépület, II. emelet)

Szekcióvezető: Dr. Harangozó Dániel

Előadók:

- Dr. Harangozó Dániel** Külső szakértő (Külügyi és Külgazdasági Intézet)
Az orosz-ukrán háború biztonsági kihívásai és következményei Szerbia számára
- Makai József** Kommunikáció tanár (KJE, Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék)
Szerbia: hibernálta-e a politikát a háború?
- Párducz Árpád** Junior kutató (Migrációkutató Intézet)
„Balkáni testvéreink” - A szerb-orosz kapcsolatok jelene és jövője
- Lángné Petruska Szidónia** Doktorandusz (NKE, HDI)
Oroszország és a „Koszovó-precedens”
- Bózsó Péter Tamás** Doktorandusz (PTE, Földtudományok Doktori Iskola)
A krki LNG terminál és hazánk az orosz-ukrán háború tükrében
- Vita: 15 perc

5. szekció: Aktuális politikai kérdések a Balkánon

Idő: 14:00-16:30

Hely: VI. előadóterem (Ludovika Főépület, II. emelet)

Szekcióvezető: Lőrinczné Dr. Bencze Edit

Előadók:

- Dr. Egeresi Zoltán** Tudományos munkatárs (NKE-EJKK, Stratégiai Védelmi Kutatóközpont)
Görög külpolitika a Micotakis-kormány alatt
- Prof. Dr. Gulyás László** Egyetemi tanár (Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására)
A Nyugat-Balkán megoldatlan területi konfliktusai napjainkban
- Németh Ferenc** Kutató (Külügyi és Külgazdasági Intézet)
Preszpa után: mit adott Észak-Macedóniának a névváltoztatás?
- Ármás Julianna** Kutató (Külügyi és Külgazdasági Intézet)
Biztonságiasított párbeszéd: a brüsszeli dialógus 10 évének kihívásai és lehetőségei
- Lőrinczné Dr. Bencze Edit** Tanszékvezető főiskolai tanár (KJE, Humánfejlesztési Tanulmányok Tanszék)
Az eurózónába vezető út: a konvergenciakritériumok és Horvátország
Egyetemi docens-kutatóműhely vezető (NKE-ÁNTK Kormányzástani és Közpolitikai Tanszék; NKE-CESCI Határmenti Együttműködések Kutatóműhely); doktorandusz-kutatóműhely tag (NKE KDI; NKE-CESCI Határmenti Együttműködések Kutatóműhely)
- Dr. Fejes Zsuzsanna-Becsák Péter**
A határmenti együttműködések kihívásai a Balkán országokban
- Viola Cintia** Kutató (Külügyi és Külgazdasági Intézet)
Energiakörkép a Balkánon: regionális energetikai együttműködések az energiaválság hatására
- Péter Tamás László** Doktorandusz (PTE, Földtudományi Doktori Iskola)
Bosznia-Hercegovina közlekedés-infrastrukturális fejlesztései és a geopolitika összefüggései
- Varga-Kocsicska Aleksandra** Doktorandusz (NKE, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola)
Beszélhetünk-e extrém nacionalizmusról a mai Szerbiában?
- Vita: 15 perc

Konferencia lezárása: 16:30-16:45 Dr. Ördögh Tibor, ÁNTK egyetemi docens, szervező.

Hely: VI. előadóterem (Ludovika Főépület, II. emelet)

ABSZTRAKTOK

Ármás Julianna,
Kutató (Külügyi és Külgazdasági Intézet)
Doktorandusz (Budapesti Corvinus Egyetem)

Biztonságiasított párbeszéd: a brüsszeli dialógus 10 évének kihívásai és lehetőségei

2011-ben az Európai Unió égisze alatt életre hívott, majd 2012 óta, immáron 10 éve a legmagasabb politikai szinteken működő Belgrád–Pristina dialógus a kezdeti gyors sikerek után megtorpant. Azzal, hogy a felek egymást kizáróan maximalizálták céljaikat, egyre távolabbinak tűnik a közös nevező elérése, melyet a közelmúlt, valamint az elmúlt évek már-már erőszakos cselkeményei is aláhúznak. Mindezzel párhuzamosan az Európai Unió és a nemzetközi közösség erőfeszítése is változó intenzitású, mely szintén távolabb viszi Koszovót és Szerbiát a megoldásra való törekvéstől. Jelen előadás áttekintést nyújt a brüsszeli dialógus 10 évének eredményeiről, majd az augusztusi határblokádra és annak közvetlen előzményeire fókuszál. A kutatás célja rávilágítani a biztonságiasítás folyamatának segítségével, hogy amíg a döntéshozók politikai tőkét tudnak kovácsolni a konfliktusos helyzet fenntartásából, nem várható előrelépés. Azonosítani kívánjuk a politikai diskurzus azon visszatérő retorikai elemeit, melyek konzerválják a Koszovó-kérdést nem engedve a kompromisszumnak. Az elmúlt 10 év gyakorlatából és tanulságaiból adódóan kitekintésként mégis megpróbáljuk feltérképezni, hogy milyen forgatókönyvek jöhetnek szóba a Belgrád–Pristina dialógus lezárására.

Dr. Bíró László
Tudományos főmunkatárs (Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet)

Német–szovjet rivalizálás a Balkánon, 1939–1941 **Jugoszlávia szemszögéből**

A Párizs környéki békék nyomán létrehozott európai biztonsági rendszer az 1930-as évek közepére felbomlott, és új rend kezdett kibontakozni, amelyben Németország nagyobb befolyásra kívánt szert tenni. A Balkánon rivalizálás alakult ki az egyéb területek tekintetében megállapodásra jutott Németország és Szovjetunió között. Németország a balkáni országokkal kötött szerződésekkel elzárta az utat az inkább a Fekete-tenger medencéjében érdekelt Szovjetunió előtt, és elutasítva a szovjet kezdeményezéseket komoly tárgyalásokra volt hajlandó. A Balkán legkevésbé stabil állama Jugoszlávia volt. Külpolitikáját nagymértékben befolyásolta a veszély tudata, hogy bármikor széteshet, ezért a mindenkor kormányzatok olyan szövetségest kerestek, amely garantálja az állam egységét. A kisantant felbomlásával, a világháború kitörésével Jugoszlávia is kényszerpályára került. Az ambiciózusabb uralmi törekvéseket megfogalmazó Németországnak 1941. március végén Jugoszláviát sikerült is bevonnia a háromhatalmi egyezménybe, amit viszont a jugoszláv politikai elit egy része nem fogadott el, és megdöntötte az egyezményt aláíró kormányt. A Szovjetunióhoz csak a közvetlen háborús fenyegetettség közepette fordult Jugoszlávia.

Bózsó Péter Tamás
Doktorandusz (PE, Földtudományi Doktori Iskola)

A krki LNG terminál és hazánk az orosz-ukrán háború tükrében

Az adriai Krk szigetén található cseppfolyós földgáz (LNG) fogadására szolgáló terminál 2021 januárjában nyílt meg Horvátországban, nagyjából egy évvel az ukrainai orosz támadás előtt. A háború nyomán, többek között politikai megfontolásból, az orosz forrással szembeni alternatív gázimport iránti igény hirtelen megnőtt. A horvát miniszterelnök Andrej Plenković 2022 júniusában már azt jelentette be, a terminál kapacitását évi 3.5 milliárd köbméterről 6.1 milliárd köbméterre tervezik bővíteni, azzal a céllal, hogy Horvátország valódi energiaelosztó központtá váljon a régióban. A 180 millió eurós bővítés két elemből áll: egyrészt egy újabb modult állítanak be a hajóra telepített jelenleg három modullal bíró visszagázosító üzemben és egy újabb csővezeték is építenek 155 millió euróért, mindezt úgy, hogy a 2024-25-ös szezonra elkészüljön. A terminál eddig amerikai, nigériai, katari, orosz, trinidadi és egyiptomi gázt fogadott. A Magyarországra szánt LNG gázexport eddig úgy valósult meg, hogy hazánk a Horvátországba szánt orosz gáz megfelelő részét visszatartotta, míg a terminálon érkezett LNG Horvátországban maradt.

Előadásomban megvizsgálom a terminál létesítéséhez vezető geopolitikai folyamatokat, abban hazánk részvételét, illetve a gazdasági megtérülés iránti akkori kétségeket. A háború következtében az energiaárak emelkedése fokozódott, valamint még inkább előtérbe kerültek a geopolitikai, energiabiztonsági megfontolások. Ebben a helyzetben a horvát, illetve magyar pozíciókat elemzem, tekintetbe véve az EU által támogatott horvát-magyar-ukrán korridor terveket is.

Kulcsszavak: geopolitika, Horvátország, LNG, Magyarország, orosz-ukrán háború

Csáki Lilla

BA-hallgató (NKE, nemzetközi biztonság- és védelempolitikai alapszak)

Bosznia-Hercegovina – lépések az EU felé?

Bosznia-Hercegovina europaizálódásának és identitásának kialakulását vizsgáltam a délszláv háború boszniai szakaszának hatásain keresztül. A nemzetközi közösség részvétele, illetve a Daytoni Békeszövedés meghatározzák az ország és a társadalom hozzáállását az EU csatlakozáshoz. A csatlakozási folyamat az EU, Bosznia-Hercegovina, az országot alkotó entitások és más nemzetközi szereplők között nagyobb kooperációt igényelne, elhúzódása pedig tovább fokozza a felforrósodott nemzetközi környezet és Oroszország növekvő befolyása a balkáni térségben. Az EU a háború lezárása óta részt vesz az ország békéjének megőrzésében, a politikai stabilitás megalkotásában, az ország elsődleges gazdasági partnere. Az EUFOR Althea művelet 2004-es átvétele óta pedig a teljes folyamat a szervezet kezében van. A csatlakozás megvalósulásához szükség van elsősorban az ország belső integrációjának létrejöttére, melyet politikai és katonai szempontok szerint, a felállított közös intézmények problémáin keresztül mutattam be. A harmadik szempontként figyelembe kell venni a nemzetközi közvélemény hajlandóságát a további bővítésre az elmúlt évek válságai, a korábbi bővítési körök tapasztalatai, illetve az éves jelentések alapján. Mindezek egy komplex képet adnak arról, milyen irányba haladhat Bosznia-Hercegovina identitáskeresése, meddig marad pozitív az EU megítélése az elhúzódó csatlakozási folyamat mellett. Magyarország számára fontos stratégiai jelentőséggel bír a Nyugat-Balkán országainak csatlakozása, az EU egyik peremországaként támogatjuk Bosznia-Hercegovina törekvéseit, nagy számmal részt veszünk a békefenntartó műveletben.

Dr. Csapó Zsuzsanna

Egyetemi docens (NKE-ÁNTK, Nemzetközi Jogi Tanszék; KRE-ÁJK, Nemzetközi Jogi Tanszék)

Koszovó az Ukrajnával szembeni orosz agresszió fénytörésében – nemzetközi jogi elemzés

Vlagyimir Putyin 2022 szeptemberének elején a következőket találta mondani: „Az ENSZ Alapokmánya rendelkezik a nemzetek [népek] önrendelkezési jogáról. A koszovói válság idején a Nemzetközi Bíróság kimondta, ha egy terület egy része, egy ország egy része úgy dönt, hogy kikiáltja függetlenségét, nem kell ehhez engedélyt kérnie az adott állam központi kormányzatától. Ez volt Koszovó esete. Nem ugyanaz a helyzet a Donyeck-i Köztársaság és a Luhanszki Köztársaság esetében? De igen, ugyanaz. Mivel rendelkeznek ezzel a joggal – s az ENSZ Alapokmány szerint, valamint az önrendelkezési jog alapján rendelkeznek –, gyakorolták e jogukat és deklarálták függetlenségüket.”

Az előadás arra kíván rávilágítani, Putyin miként próbálja – fals – legitimációs érveként kijátszani a koszovói kártyát az Ukrajnával szembeni fegyveres erő alkalmazásának jogi alátámasztására, továbbá szó esik arról is, az orosz agresszió milyen nemzetközi jogi szempontból értékelhető hatásokat vált ki Koszovóban, s szomszédságában.

Dr. Egeresi Zoltán

Tudományos munkatárs (NKE-EJKK, Stratégiai Védelmi Kutatóközpont)

Görög külpolitika a Micotakis-kormány alatt

Az előadás célja a Micotakis-kormány külpolitikájának felvázolása és annak értékelése. Kyriakosz Micotakis 2019-es megválasztása óta kiéleződtek a görög-török kapcsolatok. A hagyományosnak mondható ellentétek (égei-tengeri viták, demilitarizáció, kisebbségek helyzete) mellé újabb migrációs válság (2020 márciusa) és földközi-tengeri területi viták (2019-től) zárkóztak fel, ami görög részről különböző lépéseket hívott életre. Egyrészt Athén retorikailag is közvetlen intézkedések formájában is felvette a kesztyűt a török féllal, ennek látványos jele volt a 2020-as migrációs hullám megállítása Edirnénél, illetve azóta a Marica-folyó mentén lévő határ megerősítése. Másrészt Görögország szoros kapcsolatot alakított ki több nagyhatalommal, elsősorban Franciaországgal és az Egyesült Államokkal. Az utóbbival megerősítették a katonai együttműködést, illetve újabb bázisokat bocsátottak az amerikaiak rendelkezésére. Harmadrészt a Micotakis-kormány a regionális együttműködések is fokozta, így továbbra is építi Észak-Macedóniával való kapcsolatokat, illetve szorosabbra fűzte a viszonyt Izraellel, Egyiptommal és még az Egyesült Arab Emírátsúkkal is. Sokatmondó, hogy a török enyhülési politika eddig kevés sikere után a szaúdi koronaherceg, Mohammed bin Szalman első európai útja Görögországba vezetett a Hasogdzsi-gyilkosság óta, az ügy török bíróság általi ejtése óta.

Dr. Fejes Zsuzsanna

Egyetemi docens-kutatóműhely vezető (NKE-ÁNTK, Kormányzástani és Közpolitikai Tanszék; NKE-CESCI Határmenti Együttműködések Kutatóműhely)

Belcsák Péter

Doktorandusz-kutatóműhely tag (NKE KDI; NKE-CESCI Határmenti Együttműködések Kutatóműhely)

A határmenti együttműködések kihívásai a Balkán országokban

A nemzetállami határok kérdése különös jelentőséggel bír a 21. században, különös tekintettel a Balkán térségére. Míg az európai integrációs folyamatok keretén belül sikerült a határok hídszerepére építve virágzó határon átnyúló együttműködések kialakítani, a leginnovatívabb kormányzási formák adaptálásával, addig a Balkán térségében még számos tényező hátráltatja ezt a folyamatot.

Az európai integrációs folyamatoknak köszönhetően átjárhatóbbá váló határok a szomszédos nemzetekkel a kölcsönös bizalom és megbecsülés építését is segítik. Ugyanakkor az elmúlt években zajló tömeges népvándorlás és a járványok az államhatárok és az EU külső határainak védelmét emelték az államiság, a biztonság, a nemzeti kultúra, identitás és szuverenitás kulcskérdésévé, ami különösen fontossá teszi, hogy az államhatárok ne váljanak disszonáns és parttalan viták forrásává. Ebben játszik kiemelt szerepet a határmenti gazdasági, kulturális, jogi, biztonsági stb. együttműködések erősítése, hiszen a határsávban életére, mindennapjaira, identitására meghatározó hatást gyakorol(t) az adminisztratív határok mozgatása, szigorú őrzése, a határátkelések során alkalmazott vizsgálatok bürokratizmusa.

A téma köré mára jelentős tudományos és civil intézményi háttér épült ki, jelezve a probléma multidiszciplináris jellegét és tematikai sokszínűségét, amelyek mindegyike a globális szintű tudományos diskurzus részét képezi, szerteágazó szakirodalommal.

Előadásunkban arra keressük a választ, hogy a Balkán térségében, annak konfliktusos jellege ellenére van-e lehetőség határon átnyúló együttműködések kialakítására. Amennyiben léteznek ilyen együttműködések, vizsgáljuk, hogy azok milyen jogi és intézményi keretekben (eurorégió/EGTC), mely határszakaszokon és milyen együttműködési célokra jöttek létre. Végül kitérünk arra, hogy ezek a jelenségek hogyan hatnak a Balkánon zajló politikai folyamatokra, a Nyugat-Balkán integrációs folyamataira.

Felde András Bence
Doktorandusz (NKE-KDI)

Kína érdekérvényesítő politikája Montenegróban

Kína a délszláv válságot követően jelent meg hangsúlyosan a nyugat-balkáni térségben, a régió országaival való együttműködés kereteit Josip Broz Tito Jugoszláviája alapozta meg. A 2008-as gazdasági válság után a kínai jelenlét a 2011-től kezdődő különböző kezdeményezésekkel (*Belt and Road Initiative, 17+1, New Silk Road*) fokozatosan teret nyer, melynek alapját az országban megvalósuló energetikai és infrastrukturális beruházások adják. Vallási és kulturális semlegességével Peking a pragmatikus gazdasági kapcsolatok fejlesztésére törekszik Montenegróval, a kereskedelmi kapcsolatok volumene növekedett, annak eszközrendszere pedig a koronavírus járvány nyomán is tovább szélesedett. A kínai kereskedelmi és beruházási hajlandóság eltérő jelleget mutat más nagyhatalmakhoz képest, számos esetben nagyobb hajlandóságot kínálva a hitelezésre. Az EU csatlakozás relációjában a kínai (politikai és gazdasági) befolyás növekedése a montenegrói országjelentésekben is hátráltató tényezőként jelenik meg, mely kontextusba beilleszthető a montenegrói vasúthálózat korszerűsítése, Kína koronavírus-diplomáciája, illetve a Bar és Boljare közötti autópálya építésére felvett kínai hitel.

Montenegró az elmúlt években igyekezte megtölteni tartalommal az EU bővítéspolitikai keretrendszerét és közelebb kerülni a teljes jogú tagsághoz. Habár az állam gyakran bizalmatlansági-indítvánnyal szembenező vezetési külpolitikai irányokban hasonlóságot mutatnak, valamint a társadalom döntő többsége elkötelezett az Európai Unióhoz való csatlakozásban, a folyamat teljeskörű lezárulásáig hosszú út vezet. Kína érdekeinek érvényesítését gazdasági kapcsolatban keresztül igyekszik érvényre juttatni, remélve annak hosszútávú politikai tőkévé való transzformációját. A csatlakozás 2025. évi céldátumáig Montenegró számára még számos feladat megoldásra vár, a csatlakozási fejezetek megnyitását és lezárását mind belpolitikai válságok sora, mind Kína asszimmetrikusságra törekvő gazdasági tevékenysége egyaránt nehezíti.

Fodor Márk Jozsipovics
Ludoviceum Collegium hallgató

Izrael szerepe a Nyugat-Balkán politikai folyamataiban

A nyugat-balkáni és a közel-keleti régiók közötti szoros kapcsolat tekintetében döntően Törökország és az öböl-menti szunnita monarchiák befolyása kerül kiemelésre, amelyek a kilencvenes évek délszláv háborúk során és azokat követően erősödtek meg a régió muszlim-többségű országaiban. A szélesebb közvélemény számára kevésbé ismert és feltáratlan Izrael Állam viszonyrendszere a nyugat-balkáni országokkal, noha a zsidó állam már a délszláv háborúk óta szoros kapcsolatban áll a Boszniai Szerb Köztársaság (Republika Srpska) vezetőivel, egy augusztusban kiszivárgott nagykövetségi feljegyzés okán pedig részévé vált Bosznia és Hercegovina választási reformjáról szóló belpolitikai küzdelmének is, valamint a legutóbbi ország, amely – a Trump-adminisztráció koordinálásával – elismerte Koszovó függetlenségét. Tekintettel arra, hogy az orosz-ukrán háború következtében kialakult energiaválság okán Izrael, mint potenciális energia-exportőr (földgáz, villamosenergia) felértékelődött az Európai Unió számára, a felek közötti együttműködés kapuja – Görögországon keresztül – a nyugat-balkáni régió lesz. Ezt jelzi, hogy Izrael is meghívásra került a Nyugat-Balkán euro-atlanti integrációját támogató Európai Politikai Közösség kezdeményezés októberben tartandó első csúcstalálkozójára. A fentiekre tekintettel megalapozottan vélelmezhető Izrael régiós jelenlétének jövőbeni megerősödése, amely tágabb összefüggéseiben, mint Törökország és az öböl-menti államok jelenlétére tekintettel, tovább mélyítheti a térség „nagyhatalmi játszótér” jellegét.

Fülöp Dóra

Nemzetközi biztonság és védelempolitikai szakértő (NKE)

Az élet Dayton „után”? – Bosznia-Hercegovina politikai válsága 2022-ben

Bosznia-Hercegovina 1992-ben népszavazással döntött függetlenedéséről. A három államalkotó nemzetből álló ország társadalmi töredezettsége olyan nem várt fegyveres konfliktust eredményezett, amely a globális biztonsági-, katonai- és politikai helyzetet is megváltoztatta.

Az országban zajló háború 1995-ben történő megszakítása, majd mai napig történő „erőszakos” egyben tartása nem kínált hosszútávú megoldást a fennálló etnikai-társadalmi problémák békés úton történő rendezésére. A Daytoni békeszerződés egyik leginkább vitatott lépése volt, hogy az országot két entitásra, Boszniai Szerb Köztársaságra (Republika Srpska) – mely az ország 49 %-át foglalja magában –, illetve Bosznia-Hercegovinai Föderációra (Federacija Bosne i Hercegovine) osztotta. Az, hogy a Daytoni Egyezmény felülvizsgálatára van szükség, egyetlen szereplő számára sem kérdés, ám ennek kimenetele az etnikai törésvonalak mentén különböző közép- és hosszútávú terveket vizionál. A jelenlegi politikai krízis időközben félelmet kelt a lakosságban, amely még kiszolgáltatottabbá teszi az országot.

Fentiek ismeretében félő, hogy Bosznia-Hercegovina újabb konfliktus felé sodródik és bár a csökkenő lakosság, illetve az utolsó háború következtében eltűnt fél generáció okán feltételezhetjük, hogy nincs esélye egy újabb, elhúzódó háborúnak a régióban, nem feledkezhetünk meg azokról a közép- és nagyhatalmi törekvésekről, amelyek jelenleg is befolyásolják a boszniai nép mindennapjait. Az amerikai és orosz geostratégiai érdekeket, a környező országok ellentétes törekvéseit és a különböző vallási-etnikai csoportok mögé rendeződő támogatókat szemlélve nem zárható ki annak a lehetősége, hogy Bosznia-Hercegovina proxyháború áldozatává válik és még jobban széttöredezik.

Ma, harminc évvel a jugoszláv háború kitörése után Európában újra nemzetiségi alapokra helyezett háború zajlik, amely rávilágít, hogy a kontinens békéje nem egy magától értetődő, állandó tényező. A mélyen gyökerező társadalmi-etnikai feszültségek megértéséhez történelmi, politikai, biztonsági és hadtudományi ismereteinkre is szükség van, miközben kiemelt figyelmet igényel a szövetségesek és politikai ellenfelek rendszerének tanulmányozása is.

Prof. Dr. Gulyás László
Egyetemi tanár (Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására)

A Nyugat-Balkán megoldatlan területi konfliktusai napjainkban

A második jugoszláv állam (1944-1991) felbomlásának folyamata első ránézésre gyorsan lezajlott, a NATO légi háborúja (1999) után világosan kirajzolódott az utódállamokból álló új, stabilnak tűnő területi struktúra. A stabilitás irányába mutatott Szlovénia és Horvátország EU-csatlakozása. Csakhogy a Nyugat-Balkánon a stabilitás látszólagos, négy fontos területi kérdés megoldására napjainkig nem került sor, ezek az alábbiak:

1. Bosznia-Hercegovina sorsa: hosszú távon fenntartható-e a három nemzet egy állam keretei között történő együttélése? Megmarad vagy szétesik ezen államalakulat?
2. Koszovó sorsa: Elismeri-e valaha a szerb állam Koszovót, mint független államot? Ha elismeri hol fog húzódni a szerb-koszovói határ?
3. Az albán nemzet sorsa: Létre fog-e jönni Nagy-Albánia? Ha igen, milyen területek fogják alkotni?
4. Macedónia sorsa: Megoldhatóak-e a macedón állam szomszédaival (Bulgária, Görögország) fennálló konfliktusai?

Előadásomban fenti kérdésekre keresem a választ. Bemutatom, hogy ezekben a kérdéskörökben milyen diplomáciai, gazdasági és egyéb fejlemények történtek a legutóbbi egy-két évben, illetve felvázolom és értékelem a Nyugat-Balkán jövőjével foglalkozó forgatókönyveket.

Dr. Harangozó Dániel
Külső szakértő (Külügyi és Külgazdasági Intézet)

Az orosz-ukrán háború biztonsági kihívásai és következményei Szerbia számára

A 2022 februárjában kitört orosz-ukrán háború a Nyugat-Balkán államaira is jelentős hatást gyakorolt. A térség államai között sajátos azonban Szerbia helyzete, mely katonailag semleges és külpolitikájában a nyugati hatalmak, illetőleg Kína és Oroszország között "egyensúlyozó" irányvonalat folytat, és közeli politikai illetve biztonsági-katonai kapcsolatokat is tart fenn ezen államokkal. Előadásunkban a biztonság kiterjesztett fogalmára építve azt fogjuk megvizsgálni, hogy a háború eddig eltelt ideje alatt milyen kihívásokkal szembesült az ország, a szűkebben értelmezett "kemény" biztonság, valamint a gazdasági biztonság és ezen belül különösképpen az energiabiztonság területén.

Ennek megfelelően arra keressük a választ, hogy hogyan reagált a szerb külpolitika az Oroszország elleni szankciókra, milyen kihívások érték a katonai semlegesség politikáját a háború kitörése óta, illetve milyen hatásokat gyakorolt Szerbiára a különböző mértékben nemcsak a Nyugat-Balkánt de az egész közép-európai régiót érintő gazdasági és energetikai válság.

Jelenleg a belgrádi kormány legalább részben képes volt fenntartani korábbi egyensúlyozó politikáját, azonban várhatóan mindkét irányból (mind a nyugati államok és az Európai Unió, mind pedig Moszkva és legelkötelezettebb helyi szövetségesei részéről) nyomás alá fog kerülni. Az Európai Unió szemszögéből nézve a jövőben kívánatos lenne Szerbia elmozdulása egy határozottabb Nyugat-barát álláspont irányába, ez azonban az ország jelenlegi helyzetében gazdasági és politikai akadályokba is ütközik. Ennek ellenére nyugati nézőpontból még a jelenlegi "egyensúlyozó" politika is preferálandó egy egyoldalúan Moszkva-barát orientációval szemben.

Horváthné Varga Polyák Csilla
Tudományos segédmunkatárs, kutató (NKE, Kína-tanulmányok tanszék)

Szerbia négy nagyhatalom erőterében – különös tekintettel a kínai befolyásra

Szerbia nemzetközi kapcsolatai mindenkor izgalmas kutatási területet jelentenek, de ezen belül is kiemelkedik – relevanciája és dinamikája okán – az ország Kínai Népköztársasághoz fűződő viszonya. Szerbia és Kína kapcsolata hosszú történetre tekint vissza, kiváltképp, ha már a jugoszláv-kínai kapcsolatok időszakát is figyelembe vesszük. Napjainkra ez a bilaterális kapcsolat komplex és diverzifikált viszonyrendszerként jellemezhető.

Az elmúlt bő egy évtized során Kína globális gazdasági, politikai és katonai nagyhatalommá vált (illetőleg visszaszerezte korábbi nagyhatalmi státuszát). Ugyanezen időszakban Kína külpolitikájának egyik jól definiált irányát jelentette a közép-kelet-európai országokkal való kapcsolatok építése, fejlesztése – kiemelten is a 16+1 / 17+1, illetve az Egy övezet, egy út kezdeményezés révén.

A közép-kelet-európai országsoport más tagjaival összevetve a szerb-kínai kapcsolatok relatíve szorosabbak: a korábbi alapokról kiindulva a mögöttünk álló évtized során dinamikus fejlődtek tovább – ugyanakkor az elért eredmények megítélése gyakorta vitatott.

Előadásom tárgya annak vizsgálata, hogy miként fejlődött Szerbia és Kína bilaterális viszonyrendszere, különös tekintettel a 2010-es évekre, és miként hat(ott) ez Szerbia más nagyhatalmakhoz: az Amerikai Egyesült Államokhoz, az Európai Unióhoz és Oroszországhoz fűződő viszonyára. Az elemzést indokolja, hogy e négy nagyhatalom által teremtett nemzetközi erőter döntő szereppel bírt és bír Szerbia közelmúltját, jelenét és jövőjét tekintve.

Prof. Dr. Juhász József
Egyetemi tanár (ELTE-BTK, Történeti Intézet)

Bosznia-Hercegovina a 2022-es választások után

Az orosz-ukrán háború regionális hatásai és a szerb-koszovói feszültségek mellett jelenleg Bosznia-Hercegovina permanens instabilitása a Nyugat-Balkán nemzetközileg és stratégiailag legneuralgikusabb kérdése. A kezdettől nem problémamentes, de 2006-08-ig viszonylag jól haladó daytoni békefolyamat megtört, kétségessé téve az ország EU-orientációját, sőt, egyben-tarthatóságát. A 2022. október 2-i választások után feszült időszak várható, nehéz és hosszas koalíciós alkudozásokkal: a választások ugyanis részben befagyasztották az erőviszonyokat, néhány tekintetben, így a bosnyákokat megillető államelnökségi poszton viszont lényeges változásokat hoztak. Mi várható az új hatalmi felállásban? Melyek lehetnek a nemzetközi főmegbízott preferenciái és mekkora mozgástere van valójában Milorad Dodiknak? Milyen hatása lehet (az Ukrajnának megadott) uniós tagjelöltségi státusz további megtagadásának? Mire számíthat Bosznia a belgrádi és a zágrábi kormányzatoktól?

Lágné Petruska Szidónia
Doktorandusz (NKE-HDI)

Oroszország és a „Koszovó-precedens”

A 2022. február 24-én kezdődött orosz–ukrán fegyveres konfliktus kapcsán ismét kiemelt figyelem vetül a Koszovó Szerbiától való, máig vitatott megítélésű függetlenedésével kapcsolatos események – különösen az 1999-es NATO-intervenció és a 2008-as egyoldalú koszovói függetlenségi nyilatkozat – „precedensteremtő” jellegére.

Előadásomban a NATO–Oroszország kapcsolatok hidegháborút követő alakulására is kitékintéssel, különösen a Koszovóval kapcsolatos, jelentős ellentmondásoktól sem mentes orosz retorikát helyezem a fókuszba. Megvizsgálom, hogyan használta/használja Oroszország hivatkozási alapként Koszovó esetét a 2008-as grúziai, a 2014-es krími, és a 2022-es ukrajnai események kapcsán, mennyiben védhető ezzel szemben a „sui generis” koncepció.

Kitérek továbbá arra, hogy az ukrajnai események kapcsán a Koszovóra történő orosz hivatkozások, illetve a Nyugat Szerbiával szemben, a gazdasági szankciók kapcsán támasztott elvárásai milyen hatással vannak/lehetnek Oroszország és Szerbia kapcsolatára – amelynek az egyik kulcsfontosságú eleme épp a koszovói függetlenség el nem ismerése.

Céлом, hogy előadásommal nyilvánvalóvá tegyem a „Koszovó-precedens” problémakör rendkívüli összetettségét, nemzetközi jogi és morális szempontból egyaránt. Egyúttal alá kívánom támasztani azt az feltevést is, hogy a koszovói válságkörzet napjainkig jelentőséggel bír nemcsak a lokális és a regionális, de a globális biztonságpolitikai folyamatokra is.

Lőrinczné Dr. Bencze Edit

Tanszékvezető főiskolai tanár (KJE, Humánfejlesztési Tanulmányok Tanszék)

Az eurózónába vezető út: a konvergenciakritériumok és Horvátország

Horvátország 2019. július elején kérte felvételét az euró előszobájaként is emlegetett európai árfolyam-mechanizmusba, mely 2020. július 10-én elfogadásra került, s így az állam 2022. május 25-ig részt tudott venni a kötelező kétéves referenciaidőszakban. Az elmúlt két év világgazdasági folyamatai miatt a horvát kormánynak azonban jelentős kihívást okozott az euró zóna belépési feltételeinek teljesítése, de alapvetően sikeres a maastrichti kritériumok megvalósításában.

2021-ben Horvátország GDP-arányos államháztartási hiánya 3% alatt maradt, így a hiánykritérium teljesült, miközben adósságrátája jócskán meghaladta a 60%-os referenciaértéket, de mivel tiszteletben tartotta az adósságsökkentési feltételeket, ez maga után vonta az adósságkritériumnak való megfelelést (7,5%-os csökkenés 2021-ben). 2022 áprilisában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Horvátországban 4,7%-ot tett ki, vagyis az árstabilitási kritérium 4,9%-os referenciaértéke alá került, s sikereket könyvelhetett el a hosszú lejáratú kamatlábak tekintetében is, melyek átlagosan 0,8%-on álltak (2,6%-os referenciaérték). Miután a délkelet-európai állam mind a négy konvergenciakritériumot teljesítette, így az államban 2023. január 1-jén – az euró övezet huszadik tagjaként – az euró fogja felváltani a kunát. Szakértők úgy gondolják, hogy csatlakozása új lendületet adhat a számtalan problémával küszködő, utoljára 2015-ben bővült euro övezetnek, ugyanakkor Horvátország számára is fontos a megkezdett makrogazdasági reformok folytatása.

Magdó János
Doktorandusz (NKE, KDI)

Magyar-román biztonsági kihívások a romániai forradalom évében

Az előadás a magyar-román reláció egyes katonai-biztonsági vonatkozású kérdését járja körül az 1989. decemberi romániai forradalom előtti és alatti időszakban. Röviden kitér az esemény jellegére, ugyanis a szakirodalomban máig vita van arról, hogy valóban forradalomnak nevezhető-e a decemberi események, vagy inkább más megnevezéssel kell illetni (pl. forradalmi megmozdulás, puccs, palotaforradalom, népfelkelés, stb.). Az előadás magába foglalja a forradalomba való külső – közöttük magyar - beavatkozás kérdését is, egy elmélet, ami 32 éve rendszeresen felbukkan a román nyilvánosságban. Számba veszi a Románia felől érkező biztonsági kihívásokat 1989 folyamán, és a Magyar Néphadsereg szerepvállalását a forradalom napjaiban. Tekintettel arra, hogy a forradalom egybeesik a magyarországi rendszerváltozás időszakával, érdekes érdemes néhány szót ejteni az MSZP-kormány és a hatalom átvételét remélő MDF közötti vitáról hazánk romániai szerepvállalásának mikéntjéről, kiemelten a külföldi csapatok küldésének ötletéről a forradalmárok megsegítésére. Az előadáshoz a Magyar Országos Levéltár 1989. évi Románia-anyagjaira (bukaresti nagykövetség jelentései), a szakirodalom eddigi eredményeire, és magyar politikusok, diplomaták visszaemlékezésekre támaszkodom.

Makai József
Kommunikáció tanár (KJE, Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék)

Szerbia: hibernálta-e a politikát a háború?

Az orosz-ukrán háború az ún. Nyugat-Balkán térségében is megrázkódtatást okozott. Az államokban változó mértékű orosz befolyás érzékelhető, a kormányok – kisebb kilengésektől eltekintve – alapvetően atlantista álláspontot képviselnek. A kivételeket Szerbia, illetve a Republika Srpska (RS), Bosznia és Hercegovina egyik entitása jelentik. Bosznia brüsszeli missziója csatlakozott a Moszkva elleni szankciókhoz. A döntés végrehajtása azonban késlekedik, mert a kollektív testületek szerb tagjai ellenzik. Moszkva szerint Bosznia szankciókat alkalmaz Oroszország ellen, a szarajevói orosz nagykövet szívélyes kapcsolatokat ápol Milorad Dodikkal, a nemzetközi közösség képviselőjét pedig illegitimnek nevezi. A háború közvetett hatása leginkább Szerbiában érzékelhető, ahol a politikai élet hibernálódott. Áprilisban megtartották az elnökválasztást (Aleksandar Vučić magabiztosan nyert), továbbá néhány helyhatósági (köztük a belgrádi), illetve a két éve beharangozott, előrehozott parlamenti választásokat. Az államfő pártja, a Srpska napredna stranka (SNS) körüli koalíció elvesztette többségét, bár a Socijalistička partija Srbije (SPS) vezetője, a házelnöki posztot betöltő Ivica Dačić kész lenne folytatni az együttműködést. Vučić ismét Ana Brnabićra bízna a kormányalakítást, de féldőben lecserélné Miloš Vučević újvidéki polgármesterre. A (hivatalos) koalíciós egyeztetések fél évvel a választások után sem kezdődtek el, és nem látni, mi lesz az oroszoknak fontos káderekkel. A Moszkvának kedvező, a szankciókat halogató legfontosabb belgrádi erőközpontnak, az elnöknek egyre nagyobb nyomás alatt kellene a problémákat megoldania, mert az USA és az EU elvárna a koszovói kérdés rendezését, illetve a boszniai reformok támogatását is. Vučić bejelentette egy új politikai formáció, a szerb tömb létrehozását, és nem tudni, mi lesz a korábbi terv, az ún. szerb világ sorsa. Azt sem látni, képes lesz-e Szerbia egy valamennyire hihető, nyugatosnak tűnő fordulatra.

Németh Ferenc
Kutató (Külügyi és Külgazdasági Intézet)
Doktorandusz (Budapesti Corvinus Egyetem)

Preszpa után: mit adott Észak-Macedóniának a névváltoztatás?

A macedón–görög névvitát lezáró Preszpa megállapodás 2023-ban ünnepli ötödik évfordulóját. A közel harminc évig fennálló kétoldalú vita lezárásának történelmi jelentősége kétségtelen, a megállapodás utóélete – vagyis a névváltoztatás Észak-Macedónia bel-és külpolitikájára gyakorolt hatása – azonban már kevesebb figyelmet kap(ott). A kutatás ezt a hiányosságot kívánja pótolni: az ország 2018 utáni (politikai és gazdasági) folyamatait veszi górcső alá és vizsgálja meg, hogy Észak-Macedónia számára a NATO tagságon kívül milyen előnyöket jelentett alkotmányos nevének megváltoztatása.

A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, miszerint milyen tényezőkben nyilvánul meg közvetlen (akár közvetett) formában a névváltoztatás. Észrevehetünk-e az elmúlt öt év bel-és külpolitikájában olyan mérföldköveket, amelyekre a Preszpa megállapodás pozitív (vagy negatív) hatást gyakorolt? Más szavakkal megfogalmazva: az euroatlanti integráció „félsikerén” túl mit tudott Észak-Macedónia számára elérni a névváltoztatás?

A Preszpa megállapodást követő belpolitikai folyamatok kettőséget mutatnak, a névváltoztatás a mai napig megosztó téma Észak-Macedóniában; ez a politikai színtéren is meglátszik. Hogyan viszonyul a társadalom a névváltoztatáshoz, illetve megfigyelhetőek-e közel öt év távlatából hangsúlyeltolódások? Hogyan használják ki a fennálló törésvonalat a politikai pártok?

A belpolitikai megosztottság miatt a Preszpa megállapodás elsősorban Észak-Macedónia külpolitikájában hozott sikereket. A NATO csatlakozás mellett ugyanis kibővült az ország külpolitikai kapcsolatrendszere és mozgástere (elsősorban Görögország felé), illetve a névváltoztatás bizalomépítési mechanizmusként is szolgált (elsősorban Szerbia irányába). Ezen sikereket azonban kétségtelenül beárnyékolja – egyben háttérbe is szorítja – az ország uniós integrációjában történt korlátozott előrehaladás.

Párducz Árpád
Junior kutató (Migrációkutató Intézet)

„Balkáni testvéreink”- A szerb-orosz kapcsolatok jelene és jövője

Az előadás célja, hogy röviden ismertesse a szerb-orosz bilaterális kapcsolatok kialakulását, jelenét, valamint fő kooperációs pontjait különös tekintettel a Szerb Progresszív párt kormányzásának időszakára (2012-). Az előadás során érinteni kívánom a kapcsolatokat alapvetően befolyásoló kérdéseket, úgymint az energetikai kapcsolatok, Koszovó megoldatlan kérdése, valamint a külpolitikai döntések összehangolása. Emellett előadásomban ismertetem 2014-től kezdődően milyen formában és mértékben befolyásolta a szerb külpolitikát Oroszország Ukrajnai tevékenysége. Az orosz-ukrán háború következtében Szerbia környezetében jelentkező változások, valamint az euroatlanti közösség és Kína között jelentkező folyamatosan romló kapcsolatok jelentősen befolyásolhatnak olyan szerb külpolitikai célokat, mint például az ország Európai Unió csatlakozása. A kapcsolat orosz oldalán pedig fontos megemlíteni a történelmi tapasztalatokon és a vallási közösségen túlmutató célokat és érdekeket.

Péter Tamás László
Doktorandusz (PTE, Földtudományi Doktori Iskola)

Bosznia-Hercegovina közlekedés-infrastrukturális fejlesztései és a geopolitika összefüggései

Bosznia-Hercegovina a Balkán egyik legkülönlegesebb és egyben az egyik legtöbb problémával rendelkező államalakulata, gazdasági és politikai szempontból egyaránt. Ennek az elsődleges oka az etnikai széttagoltság. A problémák gyökere az ebből fakadó érdekellentétek, amelyek az állami működés gazdasági, politikai és társadalmi szintjein is jelentkeznek.

Az előadás fókuszában a közlekedés-infrastrukturális fejlesztések mögött álló döntési mechanizmusok és irányok állnak. A döntések mögött egyértelműen kivehetőek az egyes államalkotó nemzetek belső megfontolásai, melyek hangsúlyosabbak és fontosabbak sok esetben, mint Bosznia-Hercegovinának, mint egységes államalakulatnak az érdekei. Ezek - az entitások belső érdekei - számos esetben felülírják az ország tekintetében racionális térbeli infrastrukturális fejlesztési vonalakat, ezáltal gátolva az ország nemzetstratégiai szinten fontos nyomvonalak – valós igényű közlekedési folyosók- megvalósulását. Az összehasonlítások alapja az Európai Unió, Szerb Köztársaság és Bosznia-Hercegovina Föderáció infrastrukturális fejlesztési tervei és koncepciói. Az elemzés során fontos lesz azt vizsgálni, hogy a tervezett koncepciók közül milyen arányban valósultak meg ténylegesen a fejlesztések. A három államalkotó nemzet között éles különbség látható az utak irányát és nyomvonalát tekintve: a szerbek és horvátok esetében az „anyaországhoz” való kapcsolat kiépítése az elsődleges, míg a bosnyák érdekek között szerepel hangsúlyosabban az ország integrációja, ezáltal pedig a gazdasági előnyök és lehetőségek realizálása infrastrukturális szinten is.

Rontó Martin
MA-hallgató (BCE, Politikatudományi mesterszak)

Demokratikus deficit a demokrácia érdekében (?)

Kutatásom a fő témája a nemzetközi közösség bosznia-hercegovinai főmegbízottjának szerepe az ország alkotmányos, jogállami berendezkedésének fenntartásában. Hazánkra és Európa egészére nézve is kiemelkedő geopolitikai és stratégiai jelentőséggel bírnak a bosznia-hercegovinai belpolitikai folyamatok, a magyarországi tudományos körökben azonban máig viszonylag kevés kutatás foglalkozik a témával. Az egykori jugoszláv tagköztársaság a közelmúltban nyerte el az európai uniós tagjelölti státuszt. A Közösség döntését elsősorban az energiaválság, Oroszország ukrajnai agressziója, az inflációs és migrációs nyomás, valamint a Balkán mélygyökerű konfliktusokkal terhelt politikai konstellációi felől szokás megközelíteni szakmai berkekben. Az ország európai integrációs folyamatának hátráltató tényezőit és „időzített bombáit” azonban – véleményem szerint – csak a rendkívül összetett állami döntéshozatali struktúrák és belpolitikai folyamatok mélyreható megismerésével érthetjük meg igazán. Ezen megfontolásból a helyi nyelvű szakirodalom feldolgozásával bővíteni szeretném a magyarországi ismereteket a bosznia-hercegovinai főmegbízott és hivatala (OHR) sui generis jogintézményének működéséről. Kutatásom fő kérdései: a) mely esetekben kellett az utóbbi 25 évben a főmegbízottaknak élniük bonni diszkrecionális jogaikkal? b) szükséges-e még a nemzetközi közösség főmegbízottjának és hivatalának tevékenysége a demokratikus működés és alkotmányos rend fenntartásához? A problémafelvetés megfelelő mélységű bemutatása és interpretálása érdekében empirikus eszközökkel megvizsgálom, hogy a főmegbízottak milyen esetekben és hány alkalommal használták diszkrecionális jogköreiket, illetve kulcsszavas tartalomelemzés segítségével összevetem, hogy a székfoglaló és a leköszönő beszédekben felsorolt célkitűzések és eredménybeszámolók mennyire állnak átfedésben. Végül megvizsgálom, milyen akadályai vannak és követelményei lennének az OHR felszámolásának.

Dr. Szabó Szilárd

Adjunktus (DE, Politikatudományi és Szociológiai Intézet Politikatudományi Tanszék)

Bosznia-Hercegovina nemzetközi jogi és alkotmányjogi viszonya Ausztriához és Magyarországhoz 1878 és 1918 között

Bosznia-Hercegovinát az 1878. évi Berlini Szerződés 25. cikkelye alapján az Osztrák-Magyar Monarchia hadserege megszállhatta és átvehette a területek feletti közigazgatást. Vajon a közigazgatás átvétele azt is jelentette, hogy a Monarchia a területek feletti szuverenitást is megszerezte? A történettudományban mind a mai napig gyakran okkupációként elkönyvelt esemény a nemzetközi jog akkori fogalmai szerint is okkupációként értelmezhető? 1908. október elején Ferenc József osztrák császár és magyar király kiadott egy nyilatkozatot, amelyben kihirdette a területek annektálását. Vajon az akkor érvényes nemzetközi jog szerint egy egyoldalú nyilatkozat véghezvihette az annexiót? Ha ez nem volt lehetséges, akkor mikor történt valójában az annexió? Vajon az annexió után mi lett Bosznia-Hercegovina alkotmányjogi helyzete? Hová csatolták Bosznia-Hercegovinát: a Monarchiához –vagyis Ausztriához és Magyarországhoz is, vagy csak egyikükhöz? Milyen állam polgáraivá váltak a bosznia-hercegovinai lakosok? Hogyan hatott Bosznia-Hercegovina megszállása a Kiegyezéssel létrehozott alkotmányjogi konstrukcióra? Ezekre a kérdésekre próbálok választ találni előadásomban.

Teszár Miklós

Doktorandusz (ELTE, Kelet-európai történelem doktori program)

Kína térnyerése Montenegróban

Az elmúlt évtizedben került egyre inkább a kutatások, tanulmányok központjába Kína térnyerése a Nyugat-Balkánon. Az ázsiai ország az elmúlt évtizedekben jelentős gazdasági ráfordítással igyekszik befolyását, kapcsolatait kiterjeszteni különböző régiókra. Nincs ez másként a Nyugat-Balkánon és azon belül Montenegróban sem. A kutatás a kínai-montenegrói kapcsolatokat, valamint Kína montenegrói térnyerését mutatja be különböző esteken keresztül. Kína az elmúlt évtizedekben számos gazdasági projektben tűnt fel, mint gazdasági versenyző, vagy mint a projektek kivitelezője. A kínai állami vállalatok az energetikai szektorban, valamint az építőiparban igyekeztek az elmúlt évtizedben jelentős szeleteket kiharítani a montenegrói gazdaságból. A plevljai hőerőmű, Moraca és Komarnica folyók projektjei, a Bar-Belgrád autópálya mind-mind olyan projektek, ahol kínai vállalatok tűntek fel kisebb-nagyobb sikerekkel a beruházások mögött. A kutatás a Kína által érintett beruházásokon kívül a két ország közötti kapcsolatokat, beruházásokat vizsgálja, amelyek jelentősen 2010-et követően erősödtek fel.

Varga-Kocsicska Aleksandra
Doktorandusz (NKE-KDI)

Beszélhetünk-e extrém nacionalizmusról a mai Szerbiában?

Fellapozva bármelyik világhírű enciklopédiát és a „nacionalizmus” fogalom magyarázatát elolvasva, jellemzően kettő leírást találunk: 1. Azt a hozzáállást, amelyet egy nemzet tagjai tanúsítanak, amikor nemzeti identitásukkal törődnek. 2. Azokat a cselekvéseket, amelyeket egy nemzet tagjai tesznek, amikor önrendelkezésük elérésére (vagy fenntartására) törekszenek. A címből kiindulva, az előadásomhoz és a tervezett tanulmányomhoz mind a két fogalmi magyarázat közel áll. A nacionalizmus és a szélsőjobboldali nézet elterjedése a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság 1990-es években bekövetkezett fegyveres konfliktus következtében végbemenő összeomlása óta van jelen Szerbiában. A szélsőjobboldali nézetek tematikus gerincét a szerb nacionalizmus és sovinizmus, a patriarchális családi nézet megőrzése, a globalizáció ellenesség és az LGBTQIA+ tagokkal szembeni erős ellenszenv, valamint az Oroszországgal való testvéri viszony erősítése jellemzi. A migránsok és az illegális bevándorlók elleni hangnem csak nemrégiben lett a nacionalisták és ezáltal a szélsőjobboldalhoz tartozók egyik fő témája. A változás három évvel ezelőtt következett be, amikor a „Dveri” és a „Dosta je bilo” jobboldali politikai pártok azzal kezdték riogatni a polgárokat, hogy a migránsok tömeges betelepülése miatt Szerbiában kisebbséggé válnak. Az elmúlt évek eseményei alapján elmondható, hogy a nacionalisták tevékenységei hosszú távú, következményekkel járhatnak a mai szerbiai társadalomra nézve. Ezért fontos meghatározni, hogy a világban mi teszi fogékonnyá az embereket ezekre a narratívákra. A rövid fogalmi magyarázatok után, vizsgálatra kerülnek olyan tényezők, amik hatással lehetnek a nacionalizmusra, mint a globális (pénzügyi) válságok, COVID-19 pandémia és mentális egészségre gyakorolt következményei. Ezen felül az interneten terjedő állhírek, a fiatalok rossz anyagi körülményei, az intézményekbe vetett bizalom hiánya is erősen hozzájárul a szélsőséges nézetek erősödéséhez a régióban, ezáltal Szerbiában is. Az előadás és a tanulmány alapját egy korábban elvégzett közvélemény-kutatása, szakirodalmi áttekintés és aktív hírfelügyelés adja, amit több szakemberrel folytatott beszélgetés során is megvitatásra került. Elsődleges célom egy átfogó képet alkotni a 2022-es Szerbia nacionalista és szélsőjobboldali helyzetéről.

Viola Cintia
Kutató (Külügyi és Külgazdasági Intézet)

Energiakörkép a Balkánon: regionális energetikai együttműködések az energiaválság hatására

Az orosz-ukrán háború kitörése egész Európa, így Délkelet-Európa energiaszektorát is megrengette. Az orosz energiahordozókat korlátozó EU-s szankciós csomagok, valamint a kőolaj és a földgáz politikai nyomásgyakorlásként való alkalmazása Oroszország részéről egyaránt arra kényszerítette az országokat, hogy szakítsanak az orosz energiahordozóktól való függésükkel és diverzifikálják energiaforrásaikat és energiabeszállítóikat. Bár a Balkán országai nem mind és nem azonos mértékben függenek az orosz energiahordozóktól, európai viszonylatban is rendkívül gyorsan reagáltak az új geopolitikai körülményekre. Elsőként Szlovénia és Horvátország, majd valamennyi délkelet-európai ország az energiaszektor diverzifikációjába kezdett, ami lendületet adott az energiaszektor zöldítésének, valamint a regionális együttműködéseknek.

Jelen kutatás elsősorban a délkelet-európai országok között felgyorsult regionális együttműködések kívánja megvizsgálni, különös hangsúlyt fektetve három kérdésre: 1) milyen (új) külső szereplők jelennek meg a Balkán energiaszektorában, 2) mely délkelet-európai ország(ok) jelentősége értékelődik fel az energiaválságban és 3) a regionális együttműködések révén hogyan rajzolódik át Délkelet-Európa energiatérképe?